

JOAN MAJÓ, ASSESSOR DE LA COMISSIÓ EUROPEA

Text: IGNASI GALLART / Fotos RICARD CUGAT

"Els mitjans fabriquen la realitat"

Joan Majó creu que som en un moment de transició cap a la societat de coneixement, que canviarà la nostra vida. Però avui els mitjans de comunicació dicten l'agenda dels polítics i d'una societat que no es prepara per a la "revolució" que ja vivim.

És un dels capdavanters de les noves tecnologies de la informació. Tant des de l'empresa privada com des dels seus càrrecs polítics Joan Majó ha participat de manera entusiasta en el que ell anomena la revolució de la societat del coneixement. Ministre d'Indústria del govern socialista l'any 1985, va presidir Olivetti durant tres anys i ha estat conseller responsable de tecnologia informativa i de telecomunicacions de la Comissió Europea. Des del 1994, quan va abandonar el càrrec per no deslligar-se del país, és assessor de la Comissió. A Catalunya és vicepresident de la Seda i president del Consell de l'Institut Català de Tecnologia. No descarta de tornar un dia a la política, on va començar fent d'alcalde a Mataró. A cavall entre Barcelona i Brussel·les acaba de publicar *Xips, cables i poder a Proa*.

—*Va fundar la primera empresa d'ordinadors de l'estat espanyol, fa trenta anys. Des d'aleshores hem avançat com s'esperava?*

—Jo diria que més. És a dir, els canvis que hi ha hagut aquests trenta anys en tecnologia no eren previsibles ni en les capacitats ni en la reducció dels costos. Sempre s'exposa el mateix exemple: els ordinadors que nosaltres fabricàvem tenien uns pocs milers de bytes de memòria, després vam passar als kilobytes, després als megabytes i ara ja som als gigabytes... A més, jo recordo que en la meua època un byte de memòria valia 200 pessetes i ara un byte de memòria val menys d'una mil·lèsima de pesseta, és a dir que ha baixat un milió

de vegades. Per tant l'avenç ha estat extraordinari.

—*Ens trobem en una època de transició històrica cap a la societat de la informació?*

—Jo em penso que sí. Fixem-nos que l'uropeu de l'Edat Mitjana disposava d'una certa energia per a fer coses: l'energia del seu cos, l'energia dels animals domesticats i l'energia dels molins de vent...

En canvi, l'uropeu actual disposa, per càpita, segons els meus càlculs, de 40 a 50 vegades més d'energia que no en aquella època.

—*Què vol dir això?*

—Que podem fer moltíssimes coses, en tots els camps, en la indústria, en els viatges, en la comunitat..., tot perquè disposem d'una gran energia que no teníem. Aquesta va ser la gran revolució dels segles XVI, XVII, XVIII. Ara passa igual en el camp de la informació. És a dir, no solament tenim la capacitat d'emmagatzemar en el nostre cervell, de transmetre les nostres paraules, sinó que tenim uns òrgans artificials que, de la mateixa manera que vam fer energia artificial fa uns segles, ara emmagatzemen coneixements i transmeten coneixements. Això és una revolució absoluta.

—*Una revolució?*

—Sí, perquè vol dir que les limitacions que teníem en aquesta àrea desapareixen. De la mateixa manera que les limitacions energètiques, quan van desaparèixer, van permetre la creació de la indústria, les limitacions informacionals o de transmissió de coneixements que ara desapareixen confi-

"Ja no tenim només la capacitat d'emmagatzemar en el nostre cervell, de transmetre mots, sinó que tenim uns òrgans artificials que emmagatzemen coneixements i els transmeten. És una revolució."

guren una altra societat, la societat del coneixement.

—*I quins factors s'han donat perquè això passi justament ara?*

—Factors fonamentalment tecnològics. L'evolució del progrés és sempre la suma d'uns elements tecnològics i la innovació social, la capacitat d'emprendre i de fer noves coses. Quan al segle XVII es va descobrir la màquina de vapor i per primer cop es va aconseguir que el vapor d'aigua mogués unes turbines, va ser un procés tecnològic que va dur una sèrie d'invents i d'innovacions. Fa quatre dècades es van inventar el transistor, la microelectrònica, la fibra òptica i una sèrie de coses que són uns avenços científics que, agafats amb capacitat d'innovació per les persones, han creat una gran revolució.

—*El discurs intel·lectual es troba a l'altura d'aquests canvis?*

—No, jo crec que no. No hi ha consciència encara de la transcendència que això té i dels canvis profunds que portarà en la manera de treballar, en la manera d'aprendre, en la manera de vigilar-nos la salut, de divertir-nos. Aquesta última potser és la que es veu més, perquè cada vegada més la gent s'acostuma a llegir menys llibres i a escoltar més música o a veure més pel·lícules, però en molts altres sectors la revolució serà tan important o més i no hi ha consciència suficient de com s'han d'organitzar aquests canvis.

—*I política tampoc?*

—No, política tampoc. Comença a haver-hi, últimament, un cert discurs sobre la societat de la informació, la societat del coneixement, sobre la transició cap a aquest tipus de societat, però, per exemple, els governs no han variat els plans d'ensenyament de les escoles. Què vol dir això? Que diem que canviem la nostra societat, però les nostres escoles continuen preparant els infants per viure en una societat que quan seran grans ja no existirà.

—*Què caldria ensenyar?*

—Ara hi ha una gran polèmica sobre la manera d'estudiar la història d'Espanya. Fa riure que la preocupació del ministeri sigui aquesta. El que realment és important és que els plans d'estudi de tots els nivells són dissenyats encara pensant en la societat industrial i en una etapa de la nostra història. Les nostres escoles encara pensen que els ciutadans reben la cultura o els coneixements a través de l'escriptura. És a dir, ensenyen els nostres fills i els nostres néts a llegir llibres, a analitzar-ne, a estudiar-ne i fins i tot a escriure'n. Però aquests nens que ara són a l'escola, rebran el 90% de les infor-

macions i missatges culturals per via audiovisual, o ja els hi reben, i no pas per via escrita. I si l'escola ensenya a llegir llibres, ningú no ensenya a mirar la televisió, ningú no ensenya a criticar un programa de televisió com ensenyen a criticar els llibres. Formem una gent que sabrà molt de llegir llibres però que després no en llegirà tants i que rebrà moltes altres influències per a les quals no disposarà d'entrenament suficient.

—*Les empreses es preparen per a aquesta nova societat. Darrerament els diaris van plens de fusions i compres d'importants grups de les telecomunicacions.*

—Això només és un intent dels grups econòmics importants de prendre posicions en un mercat nou. Fins ara els mercats eren encara petits i molt monopolitzats. El telèfon, per exemple, era un monopoli, i ningú no podia fer telèfons; la televisió fins fa

poc era un monopoli... Aleshores, quan s'ha obert tot això per la liberalització i per una raó tecnològica com la reducció dels costos, que fa que no es necessitin les grans inversions que calien abans per a muntar una cadena de televisió o una xarxa telefònica; quan hi ha una barreja del que era televisió amb telecomunicacions perquè ja tot pot passar pels mateixos cables...; doncs, bé, de tot això en diuen una *movida*, perquè els grups privats s'adonen que aquí neix un mercat impressionant. Per tant, hi ha veritables corredisses, lluites i aliances i fusions per agafar posicions al nou mercat.

—*I aquí es veu la vostra defensa que l'estat actui, oi?*

—Jo crec que l'estat hauria d'impedir que aquesta cursa que he descrit acabi en una excessiva concentració del poder mediàtic

en mans d'uns pocs grups. Nosaltres hem sofert prou durant moltes dècades els inconvenients del monopoli telefònic, televisiu i en el camp de la distribució, tots ells monopolis públics, i jo els he combatuts des de Brussel·les. Però ara em fa por que, si els estats es pensen que han de destruir els monopolis que hi ha i deixar, sense preocupar-se'n més, que el mercat vagi prenent posicions, ens trobarem d'aquí a uns anys que a Europa haurem substituït una colla de monopolis públics de cada país per grans monopolis privats, no ja d'àmbit europeu, sinó mundial.

—*Les tecnologies de la informació seran més ecològiques?*

—El gran avantatge de les tecnologies de la informació és que substitueixen el consum material. És a dir, si ara per a escoltar música cal tenir a casa un prestatge per als compactes i d'aquí a deu anys no

"Fa riure que la preocupació del ministeri sigui com s'ha d'estudiar la història d'Espanya. El que és important és que els plans d'estudis encara són dissenyats pensant en una societat industrial."

tens a casa ni un sol compacte, sinó que estàs connectat a una xarxa que a cada moment t'ofereix la música que vols, haurem fet un estalvi impressionant de materials per a compactes. Si comencen a fer videoconferències i jo, per comptes d'anar cada dos per tres a Brussel·les, no em moc d'aquí, i els de Brussel·les no es mouen d'allà, estalviarem una gran quantitat de querosè.

—Però hi haurà persones que no s'hi adaptaran...

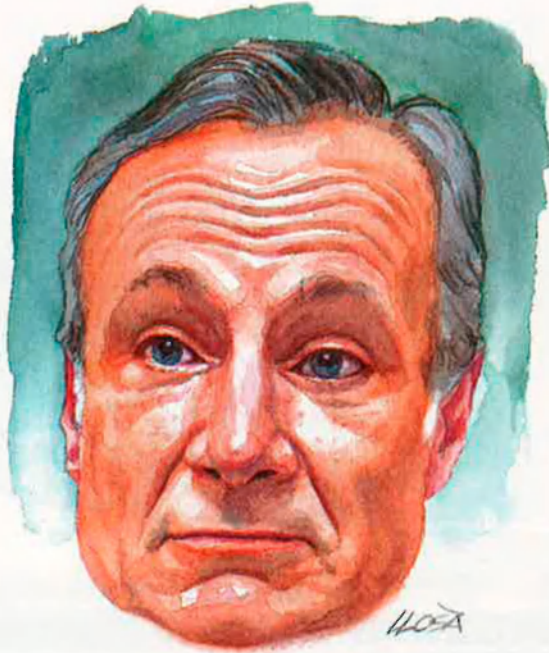
—Bé, reconec que, com tota cosa bona, és un nou element de marginació. Hi haurà gent que hi entrarà i gent que no hi entrarà. És com quan en un país augmentes la riquesa: aquest augment, si no es distribueix equitativament, crea desigualtats. I aquí jo crec que hi haurà una forta creació de desigualtats basades en l'adaptabilitat diferent de les persones a les noves tecnologies. Ara bé, hi ha causes de les desigualtats que es poden corregir. Per exemple, d'origen geogràfic: qui està en una ciutat té accés a coses que qui viu a muntanya no té. Però això és molt fàcil de corregir, amb xarxes que arribin a tot arreu.

—El nivell econòmic discriminarà?

—Si la connexió a la xarxa és per abonament, hi haurà qui tindrà diners per a abonar-s'hi i qui, no. Jo defenso que hi hagi una part de l'accés a la xarxa que sigui gratuït. Podríem dir: tothom un mínim, i qui en vulgui més que pagui. Si entres físicament en un museu considerat un servei públic, per què per accedir-hi a través d'Internet has de pagar?

—Aquesta evolució sovint fa témer que no se'n segueixi una greu desocupació, per l'avenç tecnològic.

—Com més tecnologia hi ha més es pot substituir treball per tecnologia. Això no vol dir que substitueixes mà d'obra per tecnologia, això vol dir que substitueixes una mà d'obra per una altra mà d'obra, perquè la tecnologia no va sola. Un robot pot

—Les noves tecnologies de la comunicació ajudaran la cultura catalana?

—L'augment de la pluralitat és bo per a les cultures minoritàries. Si només hi ha un canal de televisió a Espanya, serà en castellà.

Si només n'hi ha un a Europa, serà en anglès. Si a Espanya, per comptes d'un n'hi ha deu, podria haver-n'hi tres, quatre o cinc en català. La pluralitat augmenta la diversitat i l'oportunitat de les llengües, les cultures i, fins i tot, dels interessos minoritaris. Una altra cosa es que això se sàpiga aprofitar.

tadà. Un exemple no polític: en el partit Madrid-Barça de lliga, què va ser important. Que guanyéssim el Madrid per tres a dos o que la senyora dels lavabos atengués bé en Joan Gaspart i la resta dels directius? Doncs sembla que l'única cosa important que va passar al Bernabeu és el problema de Joan Gaspart amb la senyora dels lavabos. Dels gols, no n'ha parlat ningú! No és un cas important, però sí il·lustratiu.

—I això és culpa dels periodistes, dels polítics...?

—Jo diria que és producte de l'inevitable superficialitat de l'audiovisual. El món de la imatge va per unes lleis diferents del món de la paraula. I en el món de la imatge compten molt més els impactes, les coses a curt termini que al cap de dos dies ningú ja no recorda. Ara, doncs, ens basem més en l'impacte que no pas en la reflexió. I això és culpa de tothom.

substituir trenta persones d'una cadena de producció, però com-te!, aquest robot s'ha de fer, s'ha de programar, s'ha de mantenir, s'ha de canviar..., el robot acaba creant una sèrie de llocs de treball.

—Els anys 80 i 90 han estat marcats pel gran poder dels mitjans de comunicació. Vostè ha afirmat que el que no surt als mitjans no existeix i, contràriament, el que apareix als mitjans passa a ser important, "encara que no ho sigui". És molt greu això...

—Sí que ho és. Els mitjans fabriquen la realitat. Quan es diu que si el poder legislatiu, que si el judicial, que si l'executiu, que qui mana més..., jo sempre dic que tots aquests poders durant el dia, en una part molt important de les hores de govern, obren segons allò que al matí han dit els diaris.

—Això ho diu per experiència pròpia?

—Sí. Aleshores passa que coses que no són importants adquireixen importància pel tractament mediàtic. Per tant distorsionen la visió de la realitat que té el ciu-

